

با نام و یاد خدا

سوالات درس به درس کتاب دین و زندگی کلاس دوازدهم انسانی

تهیه شده توسط وبسایت [بتافایل](#)

۱- هر کدام از ما، براساس، خدا را می یابیم:

پاسخ: فطرت خویش

۲- آیا شناخت اولیه از جهانی که در آن زندگی می کنیم کافیست؟

پاسخ: خیر، با وجود شناخت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها، تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده است.

۳- پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند به چه چیزی هستند؟

پاسخ: نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد

۴- پیام بیت زیر چیست؟ **پاسخ:** نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش

ذات نیافته از هستی، بخش ** چون تواند که بود هستی بخش

خشک ابری که بود ز آب تهی ** ناید از وی صفت آب دهی

۵- در آفرینش، یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟

پاسخ: فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.

۶- پدیده را تعریف کنید.

پاسخ: موجودی است که وجودش از خودش نیست و نیازمند به آفریننده است.

۷- چرا موجودات این جهان باید به آفریننده نیاز داشته باشند اما خود آفریننده به خالق نیاز نداشته باشد؟!

پاسخ: زیرا هر موجودی را که ما فرض کنیم، باید قبل از آن موجودی باشد تا آن را پدید آورد و این سلسله تا بی نهایت پیش خواهد رفت و هیچ گاه، هیچ موجودی پدید نخواهد آمد.

۸- مفهوم تسلسل علت ها به چه معناست؟

پاسخ: یعنی اینکه سلسله علت و معلول ها تا بی نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود.

۹- مفهوم بیت داده شده چیست؟ **پاسخ:** نیازمندی جهان و مخلوقات به خداوند در بقا

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست ** ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

ما که باشیم ای تو ما را جانِ جان ** تا که ما باشیم با تو در میان

ما عدم هاییم و هستی های ما ** تو وجود مطلق، فانی نما

ما همه شیران ولی شیر عَلم ** حمله مان از باد باشد دم به دم

۱۰- افزایش معرفت انسان به خود و خداوند چه نتایجی در پی دارد؟

پاسخ: نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

۱۱- قرآن کریم رابطه میان خداوند و جهان هستی را با چه کلمه‌ای بیان می‌کند؟

پاسخ: نور هستی

۱۲- قرآن کریم در آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» به چه رابطه‌ای اشاره دارد؟

پاسخ: رابطه میان خداوند و جهان هستی

۱۳- منظور از عبارت «خداوند نور هستی است» چیست؟

پاسخ: خداوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. درواقع، هر موجودی در حدّ خودش تجلّی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۱۴- با ذکر استدلال اثبات کنید که ذات و چیستی خداوند قابل شناخت نیست؟

پاسخ: ذات خداوند نامحدود است و ذهن ما گنجایش درک آن را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع، ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصوّر کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.

۱۵- طبق حدیث "تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ" پیامبر اکرم درباره شناخت ذات خداوند چه

می‌فرماید؟

پاسخ: صفات او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۱۶- آیا خدا را در دنیا با چشم سر می‌توان دید؟

پاسخ: خیر، رؤیت خداوند با چشم عادی غیرممکن است، زیرا چشم ساختار مادی و جسمانی دارد و فقط از اشیا می‌تواند عکس برداری کند؛ بنابراین، چشم حتّی توانایی دیدن همه اشیای مادی را هم ندارد، چه برسد به موجودات غیرمادی (مانند فرشتگان) و از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل و تصویری و هیچ طول و عرض و ارتفاعی ندارد. بنابراین، خداوند را نه تنها در این دنیا نمی‌توان با چشم مادی دید، بلکه در آخرت نیز نمی‌توان او را با این چشم مشاهده کرد.

۱۷- نوعی از دیدن وجود دارد که نه تنها امکان پذیر است، بلکه از برترین هدف‌های زندگی است و هر کس باید برای رسیدن به چنین دیدنی تلاش کند. این مرتبه، دیدن به وسیله «قلب» و ملاقات با خداست.

۱۸- با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را

بنویسید.

پاسخ: وجود جهان از خداست اما وجود ساعت از ساعت ساز نیست. دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت ساز نیست اما بقای جهان وابسته به خداست

سوالات متن درس ۲ دین و زندگی دوازدهم

۱- مهم ترین اعتقاد دینی «.....» است:

پاسخ: توحید و یکتاپرستی

۲- دین توحید و کتاب توحید است.

پاسخ: اسلام - قرآن

۳- در اسلام بدون اعتقاد به هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.

پاسخ: توحید

۴- خداوند در قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار قرار داده است.

پاسخ: توحید

۵- توحید در لغت و در احکام اسلامی به چه معناست؟

پاسخ: توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی خدا بی‌همتاست و شریکی ندارد

۶- رسول خدا (ص)، از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می‌خواست با گفتن جمله «.....» دست از شرک

و بت پرستی بردارند.

پاسخ: لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

۷- هر یک از آیات و جملات زیر به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارند؟

آیات:

- اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ: **توحید در خالقیت**
- وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ: **توحید در مالکیت**
- مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا: **توحید در ولایت**
- قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغَىٰ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ: **توحید در ربوبیت**

جملات:

- معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است: **توحید در خالقیت**
- خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست: **توحید در مالکیت**
- هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد: **توحید در ولایت**
- هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد: **توحید در ربوبیت**

۸- اگر خداوند ولایتش را به شخص دیگری بدهد به چه معناست؟

پاسخ: بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۹- واژه «.....» در قرآن کریم، بعد از واژه «.....» بیشترین فراوانی را در میان اسمای الهی دارد.

پاسخ: رب - الله

۱۰- کلمه رب بیش از در قرآن کریم آمده است. عبارت «رَبِّ الْعَالَمِينَ» نیز بیش از در قرآن تکرار شده است.

پاسخ: نهصد بار - چهل بار

۱۱- رب به چه معناست و چرا خداوند تنها رب هستی است؟

پاسخ: رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد.

۱۲- شرک به چه معناست و مُشرک کیست؟

پاسخ: شرک به معنای شریک قرار دادن برای خدا است. هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد مشرک به حساب می آید.

۱۳- هر یک از جملات زیر به کدام یک از مراتب شرک اشاره دارند؟

- اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده اند: **شرک در خالقیت**
- اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند: **شرک در مالکیت**
- اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند: **شرک در ولایت**
- اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند: **شرک در ربوبیت**

۱۴- صحیح نبودن تصور چند خدایی را توضیح دهید؟

پاسخ: این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده اند، به معنای آن است که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی توانند کل جهان را خلق کنند.

۱۵- آیا اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند مشرک است؟

پاسخ: خیر، زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و با اذن خداوند این کار را انجام می دهند.

۱۶- آیا اگر کسی از غیر خدا (مانند معلم یا پزشک) درخواست کمک کند گرفتار شرک شده است؟

پاسخ: خیر، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.

۱۷- عقیده به توانایی پیامبران و امامان در برآوردن حاجت انسان چه زمانی شرک محسوب می شود؟

پاسخ: عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.

۱۸- کدام گروه معتقدند که توسل به پیامبران و امامان شرک است؟

پاسخ: تکفیری ها

۱- هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست.

پاسخ: افکار و اعتقادات

۲- چه زمانی انسان در مسیر توحید عملی حرکت می‌کند؟

پاسخ: انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند.

۳- میزان تاثیرگذاری اعتقاد به توحید در زندگی انسان به چه عاملی بستگی دارد؟

پاسخ: درجه ایمان افراد به توحید و یکتا پرستی

۴- ثمرات بعد فردی توحید عملی را توضیح دهید؟

پاسخ: هرکسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد.

۵- ابیات زیر با کدام یک از بعدهای توحید عملی ارتباط دارند؟ **پاسخ:** فردی

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست *** که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست

نظیر دوست ندیدم، اگر چه از مه و مهر *** نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

۶- چرا انسان موحد شخصیتی پایدار دارد و از آرامش روحی برخوردار است؟

پاسخ: چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست.

۷- چه زمانی شخص دچار شرک عملی شده است؟

پاسخ: اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

۸- آیه ی زیر با کدام یک از بعدهای توحید عملی ارتباط دارند؟ **پاسخ:** فردی

• أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ وَهُوَ أَقَانَتْ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا.

۹- تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت چه نتایجی برای انسان دارد؟

پاسخ: باعث می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند او را به بردگی جدیدی می‌کشانند.

۱۰- بعد اجتماعی توحید به چه معناست؟

پاسخ: به معنای قرار گرفتن همهٔ نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

۱۱- مهم‌ترین رکن یک جامعه آن است.

پاسخ: حکومت

۱۲- در چه صورتی جامعه توحیدی می‌باشد؟

پاسخ: وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

۱۳- بر اساس آیه زیر جامعه توحیدی با چه کسانی دوستی نمی‌کند؟

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ

پاسخ: آنان که با خدا و پیامبران دشمنی نمی‌کنند.

۱۴- میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید رابطه وجود دارد.

پاسخ: متقابل (دو سویه)

۱۵- ، روح و محور زندگی دینی و روح و محور زندگی ضد دینی است.

پاسخ: توحید - شرک

۱۶- آیا می‌توان تنها به جنبه فردی توحید عملی معتقد بود ولی جنبه اجتماعی آن را قبول نداشت؟

پاسخ: میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد.

۱- هدف خلقت انسان است.

پاسخ: تقرب به خدا

۲- پیام حدیث داده شده چیست؟ «راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان‌تر است»

پاسخ: توجه و مراقبت از حریم دل انسان باعث جلوگیری از ورود شرک به آن می‌شود.

۳- پیام بیت زیر چیست؟

پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب ** تا در این پرده جز اندیشه‌ او نگذارم

پاسخ: توجه و مراقبت از حریم دل انسان باعث جلوگیری از ورود شرک به آن می‌شود.

۴- اخلاص در لغت و اصطلاح دینی به چه معناست؟

پاسخ: اخلاص به معنی خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است. این کلمه در کاربرد دینی بدین معناست که شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

۵- شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.

پاسخ: اخلاص

۶- مؤمنان، با توجه به مراتب ، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

پاسخ: اخلاصشان

۷- احادیث زیر چه پیامی دارند؟ **پاسخ:** اشاره به جایگاه ارزشمند نیت دارند

- نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ
- اِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

۸- حدیث زیر شرط قبولی اعمال را چه می‌داند؟

- فَاعِلُ الْخَيْرِ، خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ، شَرٌّ مِنْهُ

پاسخ: داشتن اخلاص و نیت الهی

۹- حسن فاعلی و حسن فعلی را تعریف کنید؟

پاسخ: حسن فاعلی بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای نیت الهی باشد. حسن فعلی نیز بدین معناست که کار به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است انجام شود.

۱۰- راه‌های تقویت اخلاص را نام ببرید؟

پاسخ: افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او - دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۱۱- افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند را در راه‌های تقویت اخلاص توضیح دهید.

پاسخ: پیوند محکمی میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. بنابراین، هر قدر که معرفت ما به خداوند بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.

۱۲- ابیات زیر به کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص اشاره دارد؟

آفرینش همه تنبیه خداوند دل است ** دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار

این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود ** هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار.

مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان ** هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود

پاسخ: افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند

۱۳- کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص موجب افزایش محبت خداوند به قلب انسان می‌شود؟

پاسخ: راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

۱۴- ، ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند.

پاسخ: گناه

۱۵- تمام اخلاص در دوری از جمع شده است.

پاسخ: گناهان

۱۶- خداوند بدان جهت را واجب کرد تا مردم را بیازماید.

پاسخ: روزه - اخلاص

۱۷- میوه‌های درخت اخلاص را نام ببرید و هر یک از آنها را شرح دهید.

پاسخ: دستیابی به درجاتی از حکمت: حکمت، به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود. انسان حکیم، می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان: اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد؛ چراکه شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

دریافت پاداش‌های وصف نشدنی